

Abonamentul

Pentru monarhie:
Pre an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Insertiuni

Un şir garmond:
odată 7 cr., a doua órá 6 cr., a treia órá 5 cr.,
şi de fie care publica-
ţiune timbru de 30 cr.

Totú ce privesce fóea
sá se adreseze la «Re-
dactiunea şi Admini-
stratiunea Unirii»
în
Blaşiu.

Fóe bisericéscă-politică.

Anul II.

Blaşiu 30 Iuliú 1892.

Numéruľ 31.

La programa guvernului.

Ne-amú ocupatú la loculú acesta alú numéruľ trecutú de programa de naţionalitate a guvernului nostru, așa după cum o desfășurase contele Szápáry în răspunsul, ce l'a datú la interpelarea domnului Apponyi în cauza mişcărilor române.

Doué suntú cáile acelea, — díse domnulú preşedinte alú consiliului de ministri, — cari voesce guvernulú să le urmeze pentru rezolvarea cestiunii de naţionalitate.

Calea cea dintâiú este: a face, ca sub scutulú unei administraţiuni bune, juste şi echitabile toţi cetăţenii țerei, fără deosebire de religiune şi limbă, să se simță bine aci în patria acésta comună.

A doua cale este: lăţirea limbei magiare pre calea inaugurată de două-deci şi cincí ani încóce.

Ne făcurămú observaţiile nóstre la acestú programú. Amú dísu, că pre cândú punctulú întâiú alú programei guvernamentale ilú subscriemú, deşi în realizarea lui nu prea credemú, pre atunci punctulú alú doilea nu-lú putemú primi, de-órece stă în cea mai flagrantă contradicţiune cu legea vigentă despre naţionalităţi şi chiar şi cu principiile enunțate în punctulú primú.

Noi nu tragemú la indoélá îndreptăţirea limbei magiare ca a limbei de statú. Dorimú însă, ca folosirea şi lăţirea limbei acesteia să se mărginéscă tot-deuna între limitele acele, ce le sta-

toresce legea despre naţionalităţi. Fie limba pertractărilorú din parlamentú cea magiară, dar în toţi ramii vieţii publice să se recunóscă şi naţionalităţilorú ne-magiare folosirea neştirbită a limbei lorú.

Asta nu este şovinismú. A cere respectarea legilorú aduse de toţi factorii constituţionali şi neabrogate prin alte legi aduse totú de factorii constituţionali, nu este şovinismú, nici fanaticismú, ci constituţionalismú şi patriotismú. Şovinişti şi fanatici suntú aceia, cari pretindú nerepectarea şi călcarea în pecióre a legilorú vigente, propagându ast-felú imoralitatea în politică.

Étá cari aú fostú cuvintele nóstre pentru a escepţioná punctulú alú doilea din programa de naţionalitate a guvernului nostru.

Mărginindu-ne acum la atáta, voimú a propune guvernului în loculú punctului alú doilea unú altú punctú, pre care să-lú putemú subscrie şi noi. Dacă guvernulú ar primí acestú punctú şi l'ar pune în loculú punctului alú doilea statoritú de dínsulú, şi apoi ar observá şi ar esecutá amindoué punctele, credemú şi noi, că pacea multú şi de toţi simțită şi oftată între cetăţenii patriei nóstre s'ar face, şi ar începe o erá de fericire, pentru care locuitorii altorú țeri ne-ar invidiá.

Punctulú saú calea, pre care voimú noi a o propune guvernului este, să se puná cu totá tária în fața şovinismului şi a fanaticismului ațitátú şi nutritú prin

diaristica şovinistă magiară. Este convingerea nóstrá, că cea mai însémnatá pedecă în calea împáciuirii nóstre cu Magiarii este diaristica magiară şovinistă.

Scimú prea bine, că libertatea, saú mai bine dísu libertinismulú de presá, a produsú pretutindenea rodurile cele mai periculóse. Cu tótea aceste abia credemú, că undeva s'ar fi abătutú presa așa de multú dela scopulú şi chemarea sa, ca chiar la noi.

Nu suntemú preocupați şi orí ce sentimentú de urá saú de résbunare este departe de noi. Recunóscemú, că greşeli suntú şi de o parte şi de cealaltá. Greşeli amú făcutú şi noi. Dar atitudinea presei magiare şoviniste întru adevéru a ajunsú a fi neesplicabilá şi nesuferitá.

Esistá lege, care îți spune, că nu-ți este ertatú a agitá în contra vre-unéi naţionalităţi. Cu tóte aceste ce se întâmplá? Frunđárescă cineva foile şoviniiste, cetéscă insultele, ce se scriú în fiesce care dí în potriua Románilorú, scorniturile tendențiose, ce se náscocescú, denunțările necualificabile ale persónelorú celorú mai resbectabile şi mai binemeritate pentru patrie şi societate, şi apoi dea-și sémá, dacă unú poporú nutritú cu o asemenea lecturá póte să ajungá la împácare şi bunáînțelegere cu unú altú poporú, la adresa căruia se scriú tóte infamiile acelea.

Noi întru adevéru nu ne mirámú nici decátú, dacă poporulú magiarú nu este aplicatú a mulțami pre Románi.

Feuilleton.

Biserica şi Democrația.

II.

Sá nu se cređá, că Papa Leonú XIII, a căruia prudentá este proverbialá, ar fi luatú inițiativa pentru a îndemna Biserica spre a se îndeletnici cu reformele sociale. Din potrivá, în cel dintâiú an al pontificatului său şi până acum de curéndú Papa se aréta simplu spectatorú alú mişcării sociale. Lumea catolică însă se agita. În tóte țerile şi în tóte continentele, mai cu sémá în Europa, bárbați de înaltá valóre, clerici şi mirení, luaserá în mână apărarea reformelorú sociale. Numele episcopilorú Gibbons, Manning, Ketteler, ale lui de Mun suntú îndeobşte cunoscute. Era cu neputință, ca într'unú timpú cândú cestiunea socialá este înscrisá în programele tuturorú partidelorú; cândú împérați şi cancelari, profesori şi publicisți formuléază pre întrecute soluțiuni şi cautá a se pune în fruntea mişcării pentru reformele sociale, ca numai Biserica să stea nepăsátóre. În cele din urmă Leonú alú XIII, la vârsta de optdeci de aní a fostú luatú de

curentulú catolicismului socialú, a cedatú impulsuniú de afará şi a răspunsú prin faimósele şi lu-de-obşte cunoscutele enciclice: *Novarum rerum* şi *De Conditione opificum*.

Acéstá decisiune a unui Papá octogenarú este unú actú cugetatú, pregătítú pre indelete, ér nu unú actú precipitatú, smulsú de forța împrejurárilorú. În timpú de seculú Biserica s'a rázimatú pre tronú, pre împérați şi pre Regi. În dílele de desastru şi de restriște, Biserica a fostú părăsitá. A bătutú Papa la tóte uşile, şi tóte aú rémasú închise. Acéstá nepásare calculată a celorú mari față cu interesele Bisericeí şi ale Papei a decísú pre şefulú Bisericeí catolice să se împace cu societatea moderná, să caute a se alia cu noua suveraná, cu democrația, şi ca urmare să se puná în fruntea reformelorú sociale. Şi în acéstá Leonú alú XIII a datú dovadá de o înțelptá prevedere. Şi în adevéru, cum putea să mai stea elú la indoélá, cândú a véđutú pre puterniculú cancelarú alú Germaniei punéndu-se în fruntea socialismului de Statú, pre tinéruľ său împératú aruncându-se fără rezervá în reformele sociale? Cum putea să stea nepăsátorú Capulú Bisericeí catolice, cândú vechile întocmiri trosnescú din tóte părțile, cândú gene-

rațiunile noi, nefncredétóre ca cele precedente, în libertatea politicá, se asvirle cu tótá ardórea tinereței în reformele sociale? Nu, una ca acéstá nu se putea; şi de aceea Papa a vorbitú şi a arétatú, că şi biserica are o doctriná socialá. Sá nu se cređá însă, că Papa ar fi formulatú soluțiuni pentru díferitele reforme sociale; elú s'a mărginitú a formula principiile de justiție, după care trebuie să se povățuésca creștinii în raporturile sociale. A atinsú cu multá prudentá cestiunile economice, întemeindu-se pre rațiune şi adevéruurile de ordine naturalá. După cum díce d. Anatole Leroy-Beaulieu, după care ne-am povățuitú şi din care amú estrasú acéstá lucrare, „enciclica asupra condițiunii lucrătorilorú este ceva mai multú şi mai bunú decátú unú programú economicú; este o sárutare a sêracilorú de cătrá Cristú, este îmbráțişarea popórelorú de cătrá Biserică. Papa a véđutú societatea moderná împáritá în doué armate vrájmaşe, şi s'a coborítú în mijloculú luptătorilorú așeđați în ordine de bâtea, şi între cele doué tabere elú a înfiptú crucea“.

S'ar amági cineva, dacă ar deduce din cele ce precedú, că Papa a devenitú socialistú. Suveranulú Pontefice nu numai că n'a

Colorile, în cari vede elu pre poporul român, cu adevăratu nu prea suntu întocmite pentru a câștiga simpatii față cu acestu popor. De aceea noi în generalu vorbindu poporul magiaru nici nu-i putem lua în nume de rău atitudinea lui. Massele poporului potu fi purtate ori în care parte și nicăiri n'au ajunsu la judecată și acțiune independentă.

Vina pentru stările actuale o pörtă guvernul. Legea până este lege trebuie aplicată. Poftescă procurorii și tragă la dare de sémă pre toți diaristii aceia, cari agitază în contra Românilor, precum îi tragă pre Români. A înhăță însă pre Români, cându provocați și inferbintați mai scapă și ei câte o expresiune mai aspră, asta nu este nici cu cale nici cu dreptate.

Étă dar punctul nostru. Guvernul să ıea tóte măsurile legale, pentru ca presa să nu-și uite regulele sale: adevărul și bunacuviință. În aplicarea acestor măsurı guvernul fie severu și dreptu. Cine a păcătuitu, primescă-și pedépsa, fie acela Magiaru ori Român.

Dacă va urmá guvernul calea acésta și o va adauge la cea dintăi și aceea încă o va esecută, nu ca până aci, ci cu sinceritate și loialitate, atunci pace are să fie și cestiunea naționalităților va fi resolvată.

Da. Căci bine să se însemne: Români nu caută nici tã drépta nici la stınga. Români știu, că a se cugeta la străformarea chartei europene pentru dınși este o utopie și o imposibilitate. Români suntu fi credincioși ai patriei acesteia, pământul căreia acopere osămintele părinților și strămoșilor lor, căduți în apărarea acestei moșii. Pentru țera acésta Români își voru vėrsá cu dragu și pre viitoru sängele sėu. Totu ce ceru ei, este, ca să nu fie socotiți de străini pre pământul lor strămoșesc; este, să pótă gustá și ei în pace și liniște rodurile libertății; este să pótă folosi limba sa în toți ramii vieței publice;

este, să pótă fi Români și ca Români să pótă fi părtași în tóte binefacerile acele, de cari se împărtășescu ceialalți fi ai patriei; cu unu cuvintu este, — ca să ne folosim de expresiunea dlui ministru-președinte, — să se simță bine în țera acésta.

Legitime suntu dorințele Românilor. Împlinirea acestor dorințe este o datorință sântă a guvernului și a societății magiare.

Administrație bună, justă, echitabilă și egală pentru toți: étă punctul întâi al programului nostru. Prigo-nirea șovinistilor și în specialu a presei șovinite: étă punctul al doilea.

Pre calea acésta se va resolvá cestiunea română, și binele ce va urmá pentru toți, va fi mare nespusu.

Acum spiritele suntu agitate.

Nu credem, că vócea noastră să aibă resunetu.

Datorința însă ne-amu împlinit'o, și asta ne este de ajunsu.

Aiurări. — Trăim în timpuri de aiurări. Nu scim din ce motivu, dar vedem, că foile șovinite, mai alesu celea din Clușiu, și de și colporteză veștile celea mai sensaționale privitoare la Români. Procedura acésta întru adevărul ni-se pare cu totul neaplicabilă.

Ce intenționéză foile șovinite? Nu credem să o scie nici ele. Póte că frica grăesce din invențiunile lor; și scopul le e, să sparie guvernul și să-lu îndemne a terorisa pre Români, cărora nici prin gându nu le trecu lucrurile acelea, cu cari îi învinovățescu foile amintite.

Póte, că scopul lor e numai să îngrésce pre Români, ca ast-felul neînțelegerile reciproce să nu pótă fi înlăturate, și într'aceea ei, șovinistii, să pótă pescui și mai departe în turbure.

În ori ce casu procedura foilor clușene este condamnabilă. Deosebirea e, că în casul întâi le poți compătimi, pre cându în casul al doilea nu mai are locu compătımirea, ci numai reprobarea cea mai aspră.

În numărul trecut am amintit scor-niturile tendențioase, ce s'au publicat despre Români blășeni în diarul „Kolozsvár“, și le-amu înferat după merit.

Astăzi siliți suntem a reflecta la alte scor-nituri, ce s'au publicat totu într'o fée clușană, în „Ellenzék“. Fóea acésta în numărul sėu din 5 Iulie dice, că Blașul este cuibul principal al agitațiilor valache din Ardealu, că „în Ungaria întrégă nu suntu mai mulți Români nepatrioți ca în Blașu“, că elevii gimnasiului din Blașu urescu cu patimă pre Magiari; că vre-o 50—60 studenți au conturbat petrecerea de vară a școlarilor dela școla magiară „urlându ca nisce Indiani“; că în ziua jubileului de încoronare studenții au pretinsu depărtarea stégului național magiar de pre locuința unu subjde; că „Unirea“ în fiesce care număr e plină cu calumniile cele mai tendențioase la adresa Magiarilor; că redactorul „Unirii“ a participat în deputațiunea dela Viena și că la rentórcere a fostu primitu din partea Mitropolitului sėu cu cea mai viuă bucurie, și așa mai departe.

Amu cugetat, să trecem cu dispreț la ordinea zilei preste aceste calumnii și scor-nituri, cređendú că judecata sánětósă a publicului va sci de sigur, ce atențiune merită astfelu de vești. Vėđendú însă, că chiar și în apropierea noastră suntu ómeni seduși, și sciindú câtu este de ușor a seduce opinia publică, amu decisu a înregistra și scirile aceste, pentru a-le înferá după cum merită.

Declarăm dar din nou, că tóte cele înșirate în „Ellenzék“ la adresa blășenilor suntu cele mai josnice și necualificabile scor-nituri și denunțări nedemne de ómeni cinstiți.

Placă a dovedí și a nu mânji hărtia fără de nici unu temei, numai pre vorbele câte unu necunoscutu sau rėutáciosu. Așa o pretinde omenia și bunacuviința diaristică.

Noi în interesul și în numele adevărului și al binelui publicu atragemu atențiunea procurorilor asupra atitudinii foilor clușene.

Este timpul a-le pune în frine.

devenit socialist, dar elu reprobă cu cea mai mare tãrie doctrinele lui Marx și ale lui Bebel. Pentru Papa cuvintul socialismu a rėmasu sinonim cu comunismu și colectivismu, și numai comunismu și colectivismu nu póte să fie șeful Bisericii catolice. Suvėranul Pontifice nu se putea potrivi cu atăți și atăți politiciani, cari pentru a pescui voturi sau pentru a vina alegători, nu se sfesc a se declará socialisti, îndulcindú însă declarațiunea prin adaugerea de prudentu sau înțeleptu socialistu. Pentru Papa socialismul a rėmasu o eróre antisocială condamnată de Biserică; atătu și nimic mai multu. Și în acésta trebuie să recunoscem cu D. Beaulieu, că pre aceste vremuri de confusiune, cându scepticismul ambițioșilor jongleză fără rușine cu cuvintele și cu formulele, Papa a dat tuturor o lecțiune de moralitate. Este fórté vătămătoru, din cauza abuserilor de cuvinte, ca apărătorii și adversarii familiei și ai proprietății să-și dea același nume și să se grupeze sub același drapel.

Una ca acésta ar trebui să folosescă și mulțor dintre noi, cari cu o ușurință neaplicabilă se intituléză socialisti de Statu, alții socialisti de catedră și alte denumiri. S'ar păre, că unii ómeni n'au simțulu cuvintelor, ce le întrebuintéză fără a-și da sémă de înțelesul lor. Vėđi ómeni în apa-

rință serioși, cari nu se genéză a se rosti pentru cele mai estravagante soluțiuni, și acésta numai pentru a nu trece de inapoi. Mai vėđi pre alții, cari pentru a amági pre alegători le promitu marea cu sarea, așa că auđindu-i nu mai poți face deosebire între ei și partizanii lui Marx. Acum cându socialismul deguisat pare a fi la modă, este o întrecere întru a se aréta care mai de care socialistu. Noi înțelegem pre adeverații socialisti, încependú dela Saint-Simon și Fourier până astăzi. Pre aceștia îi admirăm chiar pentru stăruința și sacrificiile, ce facu pentru a-și apėra ideile. Nu putem înțelegé însă pre jonglorii, pre socialistii de ocaziune, pre nepricepuții, cari trecu prin tóte colorile curcubeului politicu numai pentru a amági sau pentru a fi la modă. Soiulu acesta de ómeni, epuri de dóuė hotare, suntu cea mai periculoasă speță de politiciani, căci ei compromitu tóte partidele, tóte doctrinele politice și sociale.

Să revenim la subiectul nostru. Papa nu este dar socialist. Elu în materia de reformă socială admite progresul, se întemeéză pre trebuințele societății moderne, dá mâna democrației, căci democrația e o idee fórté conformă cu Evangelia. Pentru ca Papa să fie socialist, ar trebui ca ebreii Marx și Lasalle, ca ateul Proudhon să fie discipoli ai lui Cristu, ceea-ce nu este și nu póte să fie.

D. Beaulieu are dreptate dicendú: „Biserica n'a fostu nici odată favorabilă nici celor cari au voit să desființeze proprietatea, nici celor cari au voit să desființeze căsătoria. Nu numai că socialismul nu este unu vlăstaru natural al marelui arbore al Cristianismului, elu nici nu a putut fi altitru pre arborele crucii.

„Povėțuindu-se după regulele eterne ale justiției, Papa condamnă totu ce este contrariu justiției.

„Spoliatori de sus și de jos potu fórté bine să se acopere cu interesul publicu, Papa le taie drumul cu vechea poruncă a Decalogului: „Nu veți lua bunul altuia.“ Cându este vorba despre modul cum resolvá cestiunile sociale, cari frământă societățile moderne, le amenință liniștea și le punu în pericolu existența, Papa declară, că soluțiunile nu se pot gási decâtu în religiune, în preceptele Mântuitorului. Necredincioșii sau pătimașii voru surde; dar ori-ce voru dice, faptul este că nu se póte contesta de nici unu spiritu cultivatú virtutea socială a Cristianismului. Și cum se póte cine-va îndoi despre acésta, cându sciutú este, că Cristianismul a reabilitatú, a înălțatú munca și a înobilitú sárăcia? În-su-și fundatorul Cristianismului a ținutú să trecă dreptu unu simplu muncitor, și mai tótă viața lui a petrecut-o muncindú. Cine nu scie, că Bise-

Revistă bisericăscă.

Roma.

În 3 Augustu n. voru fi 400 de ani, de cându Cristoforu Columbū a părăsit cu trei năi și 120 de ómeni portulū dela Palos, ca să mērgă la cercarea unei lumi nouē. În 12 Octobre a ajunsu cu-rajosulū exploratorū pre cea dintăiū insulă a lumii celei nouē, pre carea a numit'o San-Salvador.

Aniversarea acēsta va fi sērbătoritā cu tótā solemnitatea în America întrégā, în Spania și în Italia. Ca în tóte lucrurile de însemnătate, ast-felū și în sērbarea aniversării acesteia biserică s'a pusū în frunte. Sântia Sa a îndreptatū o enciclică admirabilă cātră episcopii din Italia, Spania și America, făcēndū elogiile lui Columbū și relevāndū, că idea religiósă este aceea, care a datū nascere și descoperiri Americei, căci idea acēsta l'a îndemnatū pre Columbū la întreprinderea călătoriei sale. În sfârșitū Sântia Sa dispune, ca în tóte bisericile din țē-riile numite să se ținā „Te-Deum“-urī în ziua de 12 Octobre și Dumineca următoare.

Germânia.

Catolicii din Silesia prusiană au ținutū în 17 a l. c. o adunare numărósă în orașulū Neisse. Numērulū participanților s'a urcatū la 3.500. S'au prezentatū mulți deputați din centru, între cari baronulū Huene și Dr. Lieber. Vorbirile rostite de acești deputați au fostū întimpinate cu aprobare și însuflețire generală. Ei au declaratū, că poporulū catolicū alū Germāniei pretinde libertate deplină religiósă, independența Capulū Bisericei, școle confesionale. Au declaratū asemenea, că centrulū numai așa va da guvernulū concursulū sēu, dacă va vedē respectate și garantate libertățile cetățenilorū catolici. Adunarea poporală s'a terminatū cu strigări de „să trăescă“ la adresa Papei și a împēratulū.

†

Cardinalulū D' Annibale.

Colegiulū Cardinalilorū a suferitū érašī o perdere prin mórtea Eminentei Sale D' Annibale. Reposatulū cardinalū a fostū născutū la anulū 1815 în comuna Borbora din diecesa Rieti. S'a distinsū în literatura teologică, publicāndū mai multe scrieri din sfera teologiei morale și pastorale. Demnitătea de cardinalū a dobândit'o la anulū 1889 ca recompensă a meritelorū sale cunoscute și apreteiate de toți.

În veci amintirea lui.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Noulū ministru de comerciū și de comunicațiune, Lukács Béla, a depusū jurămintulū de ministru înaintea Maiestății Sale în Ischl și în 23 a l. c. a și începutū funcțiunea sa cea nouă.

După cum se anunță din isvorū semioficiosū, delegațiunile se vorū intrunī în Budapesta în 29 Septembrie. Chiar de aceea lucrulū celū dintăiū alū parlamentulū după intrunirea lui va fi alegerea membrilorū pentru delegațiunī.

Bulgaria.

În zilele trecute s'a terminatū procesulū în contra omoritorilorū lui Belcev. Au fostū achitați șese inși, érá acușaii Milarow, Popow, Georgiew și Alesandru Karagulow au fostū condamnați la mórte. Procesulū acesta a făcutū o senzațiune nespūsă în cercurile politice din Europa întrégă. În decursulū investigațiunii s'a doveditū, că tótā conjurațiunea a fostū urdită din partea Rusiei. Banii dați de cātră guvernulū rusescū ucigașilorū se urcă la suma de 750.000 franci. Compromisiunea guvernulū rusescū este grozavă, dar nu credemū să-i fie de învătătură.

Frância.

Parlamentulū francesū a amânātū sedințele sale chiar în ziua sērbărilorū naționale din 14 Iulie. Sērbătórea acēsta a fostū celebratā cu răă pompă și în anulū acesta. Cu deosebire revista trupelorū dela Longchamps a fostū fórtē impunetőre. Caracteristica sērbărilorū din est-anū au fostū multele flamure rusesci, ce erau arborate aprópe pre tóte edificiiile publice. Prietinia franceso-rusă s'a manifestatū și în împrejurarea, că ambasadorulū rusescū Mohrenheim a primitū ordinū dela guvernulū sēu, să aștepte cu începerea concediulū sēu până după trecerea sērbătorii naționale.

Anglia.

Resultatulū definitivū alū alegerilorū acum e cunoscutū. Suntū aleși 314 conservatori și unioniști, cari toți sprijinescū pre Salisbury, și 355 liberali și Irlandesi, cari adecă sprijinescū pre Gladstone. Va să dică Gladstone dispune de o majoritate de 41 voturi, care este de ajunsū pentru a putē formā unū guvernū nou. Acum se așteptā. să se vedā, ce are de cugetū să facā domnulū Salisbury. De o cam datā Gladstone e fórtē rezervatū și nu voesce să spunā, ce procedurā are de gândū să observe.

Corespondințe.

Din jurulū Vermeșulū, 19 Iulie 1892.

Permiteți-mi o mică reflexiune față de omisiunea unei părți esențiale, ce ar fi trebuitū a se delibera în adunarea protopopescă ținută în Lugoșu la 30 Iuniū 1892.

Cu bucurie am luatū notiță despre celea publicate în Nr. 29 a. c. alū prețitulū diarū „Unirea“, că în Lugoșu în adunarea protopopescă s'a deliberatū asupra unor modalități și mēsuri, cari ar' fi a-se luā parte pentru estirparea unor viții incultate la poporulū românū, parte pentru a se pune stavilā ulterioarei divulgări a acestorū rele, cari adāncū bāntuescū poporulū nostru.

rica a îmbrățișatū pre cei sēraci și pre cei mici și nu s'a sfiitū nici odatā a lovi în cei avuți și privilegiați?

S'a imputatū Bisericei, că ea nu caută decâtū să înfrineze mulțimea spre a menagia pre cei mari și avuți. Acēsta nu este exactū, și textele Evangheliei suntū dovada cea mai pipăitā. Dacă este cine-va, care să fi învătățatū datoriile sociale atātū pre avuți câtū și pre sēraci, acesta este Cristū și apostolii sēi. Atātū mai rēu pentru ómeni, dacă nu s'au povățuitū după preceptele lorū. Este óre vina Cristianismulū, dacă astăzi sentimentulū religiosū, adevērata credință devine din ce în ce mai rarā în tóte stratele societății? A cui este vina, dacă puternicii și avuții nu mai gândescū decâtū să stringā și să se desfăteze, uitāndū de nevoile și suferințele celor slabi? Etā ce dicē d. Beaulieu în acēstā privință:

„În ciuda aparințelorū, cu totū lustrulū lorū religiosū, nu scimū, dacă clasele nōstre fnalte au mai multū cristianismū decâtū poporulū; în ori-ce casū aceste clase suntū totū atātū de străine de spiritulū evangelicū. Vedemū paiulū din ochiulū proletarului și nu vedemū grinda, care este în ochiulū nostru. Bogatulū, ca bogatū nu este mai creștinū decâtū sēraculū, ca sēracū; ei au unulū și altulū, aceea-și opiniune despre bogăție și aceea-și opiniune despre sēracie, ambii ado-

reză pre una și urēcū pre alta, toți nevēdēndū în avere decâtū unū instrumentū de traiū luxosū. Ei înțelegū în acela-și modū viața: pentru avutū ca și pentru sēracū Mammon este mai multū decâtū ori-cāndū domnitorulū lumii. Și nici odatā Mammon nu a arētatū atāta mândrie obrasnică ca în ziua de astăzi. Nu sciū, dacă vr'odatā avuția a înfățișatū pentru mulțime spectacole mai demoralisătóre. Bogății, clasele fnalte, suntū inconșientū adevērații marii făptuitori ai socialismulū. Viața lorū este o predicățiune contra societății. Cāți óre se ocupā despre misiunea socială a bogăției? Legitimitatea averilorū este neapēratū pusă în cestiune din cauza modulū, cum se usēzā și se abusēzā de avuție. Cele mai rele sentimente de josū decurgū óre-cum de susū. Uitarea legii biblice a muncēi, frivolitatea impertinentā a tinerimii din salónele nōstre, lenevirea ridiculū preocupatā a *sportsmanilorū* și a *clubmanilorū* nostri, fastulū provocatorū alū sērbătorilorū nōstre lumesci, desfășurarea injuriósă a deboșulū elegantū și a vițului rentatū, ce lecțiuni pentru poporulū de pre strade! Și cum, în adevērū, totū ce poporulū vede din viața nōstrā, este de naturā, să-i inspire respectulū societății! Acēstā societate ca să nu ridice contra ei rēsbunările și mânia mulțimii, ar trebui să se purifice și să aibā puterea de a se regenera; și cum, cu cine,

dacă nu prin Evangelie și prin cristianismū? Dar mai este óre permisū de a se mai sperā una ca acēsta?”

Așa este, și de aceea trebuie să ne pătrundemū, că ceea ce se numesce problema socială, este înainte de tóte o problemă religiósă, ér nu numai după cum o înțelegū spiritele materialiste, o cestiune de bani, o cestiune de stomacū. Numai prin reforma morală se póte resolva reforma socială. După cum dicē ebreulū Isaac Pereire, forța legală nu póte să suplinescā forța morală. Legea pedepsesce rēnlū. Ea nu creēzā binele. Legea, sciința, industria, suntū neputinciósē; trebuie ca religiunea să desnóde drama socială, care, fără dinsa, nu se va desnoda decâtū prin forță.”

În acēstā mare și amenințătóre frământare a popórelorū, față cu neliniștea și îngrijirea, ce domnesce preste totū loculū, față cu rāsboiulū de clase declaratū în societățile de astăzi, religiunea, morală, suntū mijloce puternice, cele mai puternice pentru a preveni furtuna, care se aprópie. Înțelegē-va ministrii Bisericei marele rolū, ce au de îndeplinitū; înțelegē-vorū cei mari și avuți, că ori-ce întârziare este periculósă? Să sperămū, că într'alt-felū nu mai scimū, care va fi sórtea atātorū vécuri de muncă și de progresū.

M.

Cu bucurie salutăm adunarea protopopescă a Districtului Lugoșu din 30 Iunie 1892, precum și pre celelalte adunări protopopesci, cari deși actele nu s'au publicat pe calea diaristică — s'au ținut în mai multe locuri, și în toate acele adunări protopopesci, obiectele de rezolvat au fost și punctele acelea, cari atât de fidel sunt puse în protocolul luat în adunarea protopopescă ținută în Lugoșu la 30 Iunie a. c., căror puncte confrății preoți din acele Districte s'au alăturat, și pentru rezolvarea lor s'au decis chiar și atunci, când nu vor fi sprijiniți de către autoritățile publice în o atare măsură, câtă succesele pentru o viață religioasă-morală să se potă atribui singurului sucursă ală acelor-ași auctorități.

Pre cându dar ne bucurăm de inițiativa făcută în adunarea protopopescă ținută în Lugoșu la 30 Iunie 1892 și salutăm pre frații nostri preoți, cari arată un interes viu pentru totă aceea ce e bună, folositoră și salutară pentru societatea omenescă, pentru prosperarea și înflorirea ei; pre atunci regretăm, că acea adunare a omis din agendele sale de pertractare una dintre celea mai cardinale părți, la care ar fi trebuit să se reflecteze frații preoți, și acesta e „cubicinatul“.

Precum în părțile acestea, în ale Bogșei, ale Oraviței acestu vițiu fără osăbire de confesiune bantue poporațiunea, dar în deosăbi Românii din părțile aceste banatice isă espuși la acestu vițiu uricios, care de altmintea nici în Lugoșu, nici în părțile Lugoșului, nu credem, că nu există, deși s'a omis în adunarea protopopescă, pentru a se lua remedie de sanare și contra lui. Și căci s'a omis, suntem de modesta părere, că pre cându în părțile acestea, în ale Bogșei și ale Oraviței frații preoți cu puteri unite lucră pentru estirparea acestu vițiu; pre atunci tragem atențiunea și fraților nostri preoți din Districtul protopopesc al Lugoșului, ca să aibă în vedere și să nu omită o așa esențială parte din agendele de pertractare a unei adunări protopopesci, și suntem în convingerea, că în ținēnda proximă adunare protopopescă se va lua la pertractare și acestu vițiu, pentru estirparea căruia cu toții împreună trebuie să ne năsim, ca astfel să putem scăpa și poporul nostru de acestu mare rău, ce atât de tare s'a încuibat în el.

Unu preot.

Internatul Pavelianu din Beiuș.

Se face cunoscut On. publicu, că tinerii gr. cat. studioși, cari doresc a fi primiți în Internat pre anul scol. 1892/3 au de a-și susține suplicele la Rectoratul institutului până în 20 Augustu a. c.

Condițiunile de primire sunt:

1. Pentru unu tineru trebuie solvit 12 fl. la lună, adică 120 fl. la anu scolasticu, care sumă fără întârziare se va răspunde în două rate înainte, rata primă îndată la susțepere, a doua cu finea lunii lui Ianuariu; érá pentru instrucțiunea de preste anu pentru remunerațiunea corepetitorilor câte 1 fl. la lună. Au de a recurge și acei tineri, cari în anul trecut scolasticu au fost în internat ca solvenți.

2. Tinerii suscepti se voru visita la începutul anului scolasticu prin medicul Internatului, și cari din punctu de vedere sanitaru s'ar' află neapți, voru fi șterși din numărul alumnilor.

3. Fiesce care tineru are să aducă cu sine:

- a) 6 saș celu puțin 4 părechii de schimburi albe;
- b) 6 năfrâmi de busunaru și 2 la grumazu;
- c) 1 saltea (sacu de pafe) cu 4 fețe (lințole) albe de patu și alte 2 de acoperitu patulu;
- d) 2 perini cu 4 fețe și unu țolu saș o paploma;
- e) 4 ștergare și 4 servete;
- f) 2 părechii de călțunii cu 4 părechii ciorapi ori obiele.

Tote schimburile și vestmintele au să fie însemnate cu grije de acasă cu numele elevulu respectiv, fiindu numele cusutu ori scrisu cu negrelă ce nu se șterge prin spalare.

4. Are să-și aducă mai departe fiesce care elevu 2 pepteni, unulu rar altulu desu, mai incolo 3 perii pentru călțunii și 1 pentru vestminte.

5. Părintii saș tutorii sunt rugați, ca în decursulu anulu să nu trimită tinerilor bani, nici articli de mâncare, cari adese sunt spre daunarea educațiunii și progresulu în studii, și potu duce la escese și transgresiuni.

Se recomanda comandarea atât a reuisitelor scolastice câtu și a vestmintelor pre calea superiorității.

Pentru suma de 120 fl. alumnii se voru bucura în Internat de următoarele emoluminte:

1. Locuința comodă și sănătoasă provădută cu tote cele de lipsă. A) Încălțit, spalatu și luminatu. Care însă doresce să aibă schimburi întărite, are de a solvi 3 fl. pre anul întregu scolasticu. B) Viptu și anume: a) dejunu unu pătrară de lapte caldu ori supă de chiuinu; b) prandū, 3 specii, Dumineca și în serbătorii 4; c) cină 2 plesce.

2. Medicu și medicină pentru morboși.

3. Scaldă de 2 ori la lună în Internat.

Alte informațiuni părintii ori tutorii le voru putu lua dela superiori.

Ioan Buteanu,
Rect. Intern. Pavelianu.

Școala civilă publică de fete cu internat a Asociațiunii transilvane în Sibiu.

P. T. părintilor, cari doresc a-și adăposti fiicele într'unu institutu de creștere, se recomanda școala civilă de fete cu internat a Asociațiunii transilvane, investită acum și cu dreptulu de publicitate.

Pre lângă învățămintulu prescriu, care se prevede cu totă îngrijirea, și pre lângă o creștere acomodată firei și esigintelor poporulu român, școala Asociațiunii cultivă în deosăbi limbile patriei (pre lângă limba română, limba magiară și cea germană) și limba franceză, dându elevelor ocaziunea și putința de a se deprinde și în vorbirea corectă a acelor. Pre lângă celea mai coreșpundătoare întocmiri interne reclamate de lege, la școala Asociațiunii va funcționa, în conformitate cu conlusulu On. Comitetu dtu 9 Iulie a. c., în anul viitoru scolasticu 1892/93 și cursulu complimentarū provădutu în § 6 din „statutul de organizare“ al școlei. Scopulu urmăritu în cursulu complimentarū e cu desăvârșire practicū. Pre lângă introducerea în literatura și în istoria literaturii limbelor patriei și a limbii franceze, pre lângă aprofundarea istoriei universale pre baza cunoscintelor deja câștigate, în fine pre lângă deprinderea cu stăruință a lucrulu de mână femeescu, în specialu a croirii și a pregătirii vestmintelor trebuincioșe și a desemnului coreșpundătoru, elevele acestu cursu voru fi cu îngrijire introduse în practica economiei de casă, avându fiesce care, pre rindū, a purtă în câte o săptămână, pre lângă conducere și supraveghere, întreaga economie a internatulu. În cursulu complimentarū se primesce, pre lângă același didactru de 2 fl. la lună ca și în cursurile ordinare, eleve, cari au absolvat cele 4 cursuri ale școlei civile; primirea se pote face însă și pre baza unu esamenū.

Primirea în cursurile școlei Asociațiunii și în internat se face în cele dintăi 3 zile ale lunii Septembrie st. n. a. c. Prelegerile se voru începe nesmintitu în 4 Septembrie a. c.

Pentru a ne sci orienta și a putu lua la timp tote dispozițiunile de lipsă, p. t. părintii, cari doresc a-și da fetițele în institutul nostru, sunt rugați a se insinua de timpuriu. Insinuările să se facă la direcțiunea școlei civile de fete cu internat în Sibiu.

Condițiunile de primire

în școala publică și în internatul susținut de Asociațiunea transilv. în Sibiu sunt următoarele:

Pentru primirea în școala civilă se cere atestatū despre absolvarea claselor școlei elementare, saș atestatū despre clasa coreșpundătoare premergătoare dela o altă școală de categoria școlei civile. În lipsa unu astfelu de atestatū primirea se face pre baza unu examenu de primire.

Didactrul e fixatū cu 2 fl. v. a. pre lună, și pentru elevele, ce întră pentru prima dată în această școală, o taxă de inmatriculare de 2 fl. v. a.

Pentru elevele cursulu complementarū, provădutu în §. 6 din statutū, didactrul este de 2 fl. pre lună, și la prima înscriere taxa amintită de inmatriculare.

Elevele, cari voescu să fie primite în internat, fie eleve ale școlei civile, saș ale școlei elementare a reuniunii femeilor, au să se înscrie de timpuriu, în totu casulu înainte de începerea anulu scolasticu, prin părintii saș tutorii la direcțiunea școlei, pentru a se putu face dispozițiunile necesare. Taxa internatulu e de 200 fl. v. a. pre anu, plătiți înainte în două saș celu multu 3 rate.¹⁾

Cărțile trebuincioșe, materialulu de scrisu de desemnū, de lucru de mână, se înfelege, nu sunt cuprinse în taxa amintită, ci cheltuelile reclamate în această privință se portă de părintii, întocmai precum totu de dînșii se portă cheltuelile pentru îmbrăcăminte și încălțăminte, pentru instrucțiune la musica instrumentală și în limba franceză.

Taxele pentru instrucțiunea în piano sunt de 2 categorii:

a) dacă o elevă voesce să ăa orele singură, se compută la 2 ore pre săptămână taxa de 9 fl. pre lună; dacă 2 eleve împreună ăa instrucțiune în aceeași oră, taxa se compută la 2 ore pre săptămână cu 6 fl. de elevă; saș

b) dacă o elevă voesce să ăa orele singură, se compută la 2 ore pre săptămână taxa de 6 fl. pre lună; dacă se întrunesc 2 eleve în aceeași oră, taxa se compută la 2 ore pre săptămână cu 5 fl. pre lună de elevă.

Pentru instrucțiunea în limba franceză, câte 2 ore pre săptămână, se compută pre lună câte 1 fl. de elevă.

Tote taxele se plătesc direcțiunii școlare, care remunerază pre instructorii.

Elevele din internat, afară de școală, au în fiesce care și anumite ore de conversațiune în limba franceză, magiară și germană. Pre lângă aceea ele se prepară și-și învață lecțiunile sub conducerea și cu ajutorulu directorii și a guvernatorulu.

Elevele, cari voru să fie primite în internat, mai au să aducă cu sine: o saltea, unu covorașu la patu, 2 perini, 4 fețe de perini, o paploma saș țolu de coperitu, 4 ciarșafuri (lințoluri, lepedee), 6 ștergare, 6 servete, apoi: perie de dinți, săpun și 2 pepteni, cari tote rămân proprietatea elevei. Afară de aceste schimburi de trup saș albiturile, câte 1/2 duzină din fiesce care, ciorapi colorați vênētu închis și batiste (mărâmi) câte 1 duzină și încălțăminte trebuincioșă. Câtu pentru toaleta nouă, părintii și tutorii sunt consiliați a nu face de aceste pentru copilele lor, căci pentru a obține o uniformitate în îmbrăcăminte pentru tote internele, acelea toaleta cu prețuri moderate, se potu face aci prin îngrijirea direcțiunii internatulu. Strinsu de uniformă se ținū: o haină, două șurțe, în forma unei haine, o

¹⁾ Pentru ajutorarea părintilor mai lipsiți de mijloce, cari sunt hotărâți a-și da fiicele în internat, institutul de credit și de economii „Albia“, a creatu 10 și dlū Dr. A. Maniu, notaru publicu reg. în Oravița 4 stipendii de câte 50 fl., pentru cari comitetulu Asociațiunii va publica concursu cu terminulu de 1-a Augustu st. n.

pălărie de iornă și una de vară, cari necondiționată au să se facă aci și cari preste totu voru costă cam 20—22 fl. v. a.

Doritorii de a avé „Statutul de organizare” precum și „Regulamentul internu” alu școlii și „Regulamentul pentru cursul complimentar”, le potú primi dela direcțiune pentru câte 20 cr. unul. Totu dela direcțiune se pôte primi pentru 1 fl. și „Monografia” școlii, în care pre lângă istoricul institutului, se află descrișu edificiul școlii și alu internatului în tôte amănuntele lui.

Sibiú, în 15 Iulie n. 1892.

Dr. I. Crișianú,
direct. alu școl. civ. de fete cu intern.

Programú

pentru adunarea generală a XXXI-a a Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român, care se va ține în 7 Augustú st. n. a. c. și zilele următoare în Blășiú.

Sedința I-a în 7 Augustú st. n.

1. Deschiderea ședinței prin presiulú ordinariú la 10 ore a. m. în localulú, ce se va destiná în acestú scopú.

2. Apelú nominalú alu membrilor Asociațiunii, cari au dreptú a participa cu votú decisivú.

3. Exmiterea unei comisii de 3 pentru încasarea de taxe dela membrii vechi și dela cei cari se voru înscrie de noú.

4. Raportulú generalú alu comitetului despre activitatea sa în decursul anului 1891, dimpreună cu aclusele aceluia.

5. Însinuarea propunerilor și eventualelor interpelări.

6. Alegerea unei comisii de 3 pentru examinarea rațiociniului pro 1891 și a proiectului de budgetú pro 1893 și a unei comisii de 3 pentru examinarea raportului generalú și a propunerilor.

7. Comisiune de candidare pentru comitetulú ce are să fie alesú.

8. Raportulú comisii de încierii. Citirea eventualelor disertațiuni.

Sedința II-a în 8 Augustú st. n.

(Începutulú la 9 ore a. m.)

1. Autenticarea procesului verbalú alu ședinței I-e.

2. Raportulú comisiunilor exmise în ședința I-a.

3. Alegerea comitetului și funcționariilor Asociațiunii pre noulú periodú de 3 ani 1893—1895.

4. Dispozițiuni pentru autenticarea procesului verbalú alu ședinței II-a.

5. Defigerea locului pentru viitorea adunare generală.

6. Încheierea ședințelorú adunării generale.

Din ședința comitetului Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român, ținută în Sibiú la 17 Iulie 1892.

G. Barițiu,
președinte.

Dr. I. Crișianú,
secretarú II.

Rugare.

P. T. domni, cari dorescú a participa la adunarea Asociațiunii în Blășiú în zilele 7—8 Agustú n., suntú rugați cu insistență a se însinúa înainte, pentru ca încuartașirea să nu întâmpine pedeci.

Comitetulú aranjatorú.

Colecta cruceiului.

La colecta cruceiului inițiată de noi în numărulú 16 alu „Unirii” din 1891:

Aú solvitú pre anulú 1891. În *Archi-dieceșá*: Parochia *Tritulú-de-susú*, 5 fl. 24 cr. Parochia *Ghișasa de susú*, 4 fl.

Până acum au încursú pre anulú 1891 suma de 1,076 fl. 86 cr.

Aú solvitú pre anulú 1892. În *Archi-dieceșá*: Parochia *Murșeu-Oșorheiú*, 7 fl. 33 cr. Parochia *Buciumú-șesa*, 7 fl.

Până acum au încursú pre anulú 1892 suma de 79 fl. 86 cr.

Rugămú pre frații preoți, să nu-și uite de „Colecta cruceiului”. Numai puțin ne mai desparte de aducerea legii pentru salarișarea învățătorilor dela școlile populare. Atunci vomú avé lipsă de bani, mulți bani. Acum este timpulú cândú poporulú credinciosú pôte contribui mai cu ușurință. La lucru dar. Să nu se adevérescă, că zelulú nostru e numai focú de paie. Este vorba despre salvarea credinței și a limbei noastre. Nici o jertfă nu pôte și nu este iertatú să ne sparie.

Așteptămú refuceperea colectelorú cu zelú înouitú.

Dumneđeú să ajute!

Cătră onorații abonenti.

Onorații abonenti suntú rugați a-și achită abonamentele câtú mai în grabă, altcum vomú fi siliți a sistá espedarea foilú la adresa restanțierilorú.

Redacțiunea și Administrațiunea
„Unirii”.

Noutăți.

Sântire de biserică. Sântirea bisericei gr. cat. din *Sucuthardú* se va îndeplini în 1 Augustú a. c. la 9 ore a. m. Cu acea ocaziune se va aranjá în localitatea preotului și o petrecere de vară. Prețulú intrării: de porsóná 1 fl. 50 cr. de familie 3 fl. Venitulú e destinatú pentru înfrumsătarea și procurarea ornamentelorú interne ale bisericei.

† **Maximú Popú**, profesorú la gimnasiulú românescú din Năséudú, v.-protopopú onorarú și asesorú consistorialú, după o vieță plină de activitate dezvoltată cu multú zelú și laudabilá ardóre pre terenulú instrucțiunii și intru promovarea cauzelorú de interesú publicú bisericescú și comunú și-a datú blândulú sufletú în mânilé Creatorului la 23 a. l. c. în alú 54-lea anú alú etății. Defunctulú a studiatú și la gimnasiulú din Blășiú absolvândú la 1861. Studiile teologice și-lea făcutú în Viena, după absolvarea cărorá a fostú denumitú profesorú la gimnasiulú din Năséudú. Prin mórtea lui biserica și națiunea noastră a perdutú unú fú talentatú și activú. — Priméscá multú întristata-í familie și din partea noastră espresiunea celei mai sincere condolențe.

Concurse pentru stațiuni docentale. Cu terminulú de 10 Augustú st. n. se escrite concursú pentru următorele stațiuni docentale și cantorú-docentale: I. *Protopopiatulú Sibiului*: 1. Staț. cant.-doc. din *Șeica-mare* cu emolumentele: 300 fl. (solvinđi din cassa bisericei), 3 orgii lemne focale. 2. Staț. doc. din *Șelcáú*, emolumentele: 80 fl. (din repartițiune), trei locuri arătore și o luncă cu venitú de 40 fl., 60 metrete naturalie compute în 42 fl., terțilitatea din capeți și stolá = 18 fl. și 4 orgii de lemne focale. II. *Protopopiatulú Dicio-St.-Martinulú*: Staț. cant.-doc. din *Crațfalđú*, cu emolumentele: 70 fl. (din repartițiune), 106 metrete cucuruzú, 4 jug. locú esarendatú cu 50 fl. și grădina școlii esarendată cu 25 fl., terțilitatea din stolá = 25 fl. III. *Protopopiatulú Roșiet-Montane*: Staț. doc. din *Bucium-Șesá*, cu emolumentele: 350 fl. (din casa bisericei), 5 orgii de lemne. IV. *Protopopiatulú Mediașului*: Staț. doc. din *Ibișdorfulú-săsescú*, cu emolumentele: 200 fl. (din repartițiune) și lemne focale. V. *Protopopiatulú Morlacei*: Staț. cant.-doc. din *Molosigú*, cu emolumentele 140 fl. (din repartițiune), 2 grădini cu venitú anualú de 15 fl., 30 metrete à 20 cupe ovésú compute în 15 fl. și venitele stolare = 10 fl. Staț. cant.-doc. din *Sécueiú*, cu emolumentele: 80 fl. (din repartițiune), 30 metrete bucate de pâne à 20 cupe vechi, 30 zile de lucru, unú fênațú cu venitú de 10 fl., 5 orgii lemne focale și terțilitatea din stolá = 10 fl. Staț. doc. din *Vișagú*, cu emolumentele: 157 fl. (din repartițiune), 25

metrete à 20 cupe vechi de grău, fundulú internú alú școlii în estensiune de 1 jug. 1120°□, computată în 6 fl. și lemne focale.

Despărțemintulú XXIX alu Asociațiunii transilvane și-a ținutú adunarea generală la 17 a. l. c. în *Mediașú*. După celebrarea sântei liturgii a urmatú ședința membrilorú adunați. Ședința a deschis-o P. O. D. Protopopú Ioanú Moldovanú ca directorulú alu despărțemintului prin o cuvintare fórte bine întocmitá, accentuândú cu deosebire importanța culturai adevérate pentru prosperarea poporului nostru. Pre la 2½ ore d. am. a fostú prândú comunú, la care au luatú parte mai toți cei ce au fostú la ședința. Toaste s'au ținutú: pentru președintele Asociațiunii, pentru prelații români și pentru alții. Multú a electrisatú inimele, mai alesú ale frumósei cunune de dame și ale tinerimii, petrecerea socialá aranjată cu acea ocaziune. Acéstá petrecere frumóșá nu a înveselitú numai pre Români, ci a storsú și admiratiunea străinilorú, cari credeaú, că în *Mediașú*, unde inteligința română e puținá, nu e cu puținá, să se aranjeze atare petrecere. Venitulú materialú pentru fondulú Asociațiunii încă a fostú multúamitorú.

Petrecere și producțiune de diletanți se va aranjá la 1 Aug. în „*Grădina poporálá*” din *Elisabetopolé*. Începutulú la 7 ore séra. Întrarea: de porsóná, loculú I 80 cr. loculú II 60 cr., parterú 40 cr. Venitulú e destinatú pentru edificarea altariului dela biserica gr. cat. localá.

Tempestăți. Ni se scrie din Feisa (comitatulú *Tirnávei mici*), că asupra acestei comune s'au descărcatú trei tempestăți terribile nimicindú cu totulú recolta și causândú daune necalculavere. Anume: la 11 a. l. c. cam pre la 3 ore d. am. o plóe amestecată cu grindiná désá a nimicítú totalminte holdele în o parte a hotarului, rămânéndú celealalte părți neatinsé de elementulú distrugătorú. Joi în 14 după améđi pre la 4 ore veni asupra comunei o plóe torențialá, care în scurtú fú urmatá de grindiná în mărimea nucilorú și chiar a óuelorú de găină. Grindina, care în timpulú de o jumétate de órá cădea numai gola, a albitú întregú hotarulú rămânéndú pre unele locuri netopitá până a treia di. Acéstá tempestate a lipsítú pre bieții economi și de ce le-a mai rămasú după cea dintâiú lăsândú hotarulú ca unú desertú fără vieță. În 16 a fostú cercetatá comuna de a treia tempestate, care neavéndú ce mai strică a mânatú loculú noroindú părțile mai aședate a hotarului. — Duminecă în 10 și Luní în 11 a. l. c. totú între órele 3 și 4 d. a. s'a descărcatú asupra comunei *Căpálna* de josú și a comunelorú din jurú o plóe torențialá cu vintú, după care a urmatú o grindiná teribilá, durândú mai multú ca o jumétate de órá și nimicindú cu desevărgire grădinile, cucuruzele și ferburile. Aceste din uriná parte au fostú noroite, parte bătute la pământú și sdrobite. Bărbați și muierí, tineri și bétráni cuprinși de frică se rugau cu lacrimile în ochi strigândú: Dómne, nu ne lăsá, cá perimú. Ritulú dintre *Căpálna* și *Jidveiú* erá albitú, ca și cândú ar fú fostú acoperítú de unú stratú de nea. Grindina pre unele locuri nu s'a topitú până a 3-a di. Dauna causată nu se pôte socoti, și ce este mai durerosú, nimenea nu a fostú asiguratú.

Moralulú liberalú. În septémána trecutá s'a pertractatú înaintea curții cu jurați a Senei (în *Frância*) unú procesú scandalosú. Anume: dna *Reymond* înarmată cu revolverú și pumnalú (cari mai tot-deuna le purtá la sine) a străbătutú în casa, unde petrecea dna *Lassimonne*, asupra careia a descărcatú revolverulú ucidéndu-o și a spintecatú cu pumnalulú. Causa asasinului a fostú, că dna *Lassimonne* necredinciosá bărbatului seú, întreținea relațiuni neiertate cu bărbatulú dnei *Reymond*. Curtea cu jurați a achitatú pre asasiná, sub cuvintú, că ar fú comisú uciderea inconșcie de sine. (?)

Casú de mórte. *Macsimú Ilavanú*, fostú comisarú regescú de drumú în *Teaca*, a reposatú în Ineu la 20 a. l. c. în etate de 52 ani.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Unirea bisericii române din Ungaria și Transilvania, dară mai ales din părțile bănățene ale diecesei Lugoșului.

(Continuare.)

Micșorarea mișcărilor Unirii și cauzele aceleia dela 1739—1777.

La 27 Sept. 1739 morie episcopul *Falkenstein*, era la 19 Octobrie 1740 împăratul Carol al VI-le, ambii partinitori și propagatori ai s. Unirii din Bănăt. Celoi primă a urmat în scaunul episcopesc al Cuanadului Bulgarul *Nicolai Stanislavich*, mai înainte episcopu Nicopolitanu în partibus, cu reședința în Craiova, era după acela la an. 1750 până la 1777 în Diecesa Cuanadului a guvernatu episcopul *Francisc Engel*. Împăratul repositat îi urmează *Maria Teresia*, fiica acelu împărat.

Sub domnia îndelungată a acestei împărătese († 1780 Nov. 29) decurgu evenimentele istorice de mare însemnătate pentru biserica unită din Transilvania, Ungaria și Bănăt.

În Transilvania prin lucrarea neobosită a episcopului *Inoc. Clain* decurge lupta pentru îndreptățirea Românilor în general, și în deosebi pentru recunoșterea și ducerea în deplinire a promisiunilor și privilegiilor prin diplome și rescrise garantate, dară nici când deplină implinite, ci parte puse într-o lature parte resucite, până ce în urmă acelu episcopu cade jertfă zelului său și intrigelor țesute în contra lui, încât la 10 Maiu 1751 este necesitat să rezigneze. ¹⁾

Într'aceea Archiepiscopul Sârbilor din Carlovețu pre basa privilegiilor câștigate pentru poporul sârbesc și biserice aceluia, începe a-și formă dreptu de jurisdicțiune nu numai preste poporul gr. or. sârbesc și românesc din Bănăt și din Ungaria, ci și preste celu din Transilvania. Dinsul, folosindu-se de turburările și starea sinistă a bisericei unite din Transilvania suscitată încă de pre timpul episcopului *Pataky*, începe a se mesteca în trebile religioare și confessionale din Transilvania.

Întâiu la an. 1742 trimite unu misionarū fanaticū provăditu cu salvu conducū din parte-i, cu numele *Visarionu* sau *Harionu*. Acesta sub masca sânteniei călugăresc ²⁾ și sub pretextulă visitării măuăstirilor trece prin locurile locuite de Români uniți, începând din Bănăt dela mănăstirea Hodoșului prin Lipova, Dobra, Deva, Orăștie și în toate acele cu dehonestarea Unirii desmintându

¹⁾ Samuelis Klein o. și lit. cit. cap. XVIII.

²⁾ Cfr. Majoru o. c. pag. 103. Acte și Fragm. p. 98. Spre ilustrarea credinței poporului despre sântenia călugărului *Visarionu* servescă și acestea: În Lipova în posesiunea preotului gr. or. de acolo *Terențiu Opreanu* se află o iconă depinsă pre pânză grobă. Icona aceea reprezintă în mijlocu pre unu călugăr în mâna stângă cu pastorala, în dreapta cu mârgelele sau mătăniile. De-a dreapta călugărului e depinsă o biserică cu unu turnu, era în stînga aceluia pre unu dealu e depinsă o cruce (rugă) și sub pôlele dealului unu isvoru. În dreapta capului călugărului se află inscripțiunea cu litere cyrile „*Visarionu Monacu*”. Icona acesta reprezintă cea tradițiune în Lipova bine cunoscută, carea ține, că venind în timpurile trecute în Lipova unu călugăr sântu, și acela ajungând la pōla dealului numit și adl alu „*Rugei*”, stând ar fi dîsu: „Aci să fie isvoru”, și a și fostu acolo unu isvoru, care deși adl este secatū, până adl se numesc „*Isvorul sântului*”. Acestu isvoru secatū se află dreptu sub pōla dealului *Rugel*, cum e în iconă. Rămășițele unei cruci, ce a fostu odată redicată pre dealul *Rugei*, până adl se păstrază la biserica gr. or. din Lipova, și e de totu asemenea celei de pre iconă, era ce se ține de biserică, aceea în vechime a fostu în mâna dreapta a dealului, unde sunt mormintele de adl. Dreptu aceea iconă din cestiune corăspunde credinței poporului despre sântenia altcum falsă a călugărului, care aieve a fostu vestitul *Visarionu*. Însemnu încă, că *D. Preotū Terențiu Opreanu* icona aceea la vederc pōte vechi și primitivă o a căpătatu dela *Georgiu Stanile* nepotulū lui *Tanase Stanile*, fostu ărecândū omū vâduț în Lipova, care a avut locuința aprōpe de isvorul *Sârului*, și se crede a fi procuratū acea iconă în memoria călugărului *Visarionu*, care pōte a fostu în conac la numitul *Stanile Tanase*.

pre poporū, face ca mulți să părăsescă biserica unită.

Apoi folosindu-se acelu Archiepiscopu de starea cea excepțională și desastrōsă a bisericei unite din Transilvania, văduite prin dăpărtarea și abdicarea Episcopului *Clain*, cu dtu 8 Dec. 1751 provōcă pre Români din Ardealu, ca prin mijlocirea dîsului să ceră dela Curtea împărătescă episcopu gr. or. Firesce prin unele ca acestea spiritele s'au iritatū, și s'au promovatu interesele Sârbilor neuniți, cari precum ăre-cândū calvinii, așa acum ei voiau să încalce preste biserica română. Tōte acestea apoi au făcutu, ca pentru compunerea și liniștirea spiritelor și restaurarea Unirii în Transilvania, la an. 1745 din partea Curții să fie trimisū în Ardealu episcopul rutēnu dela *Muncaciū Mich. Olsavszky*. Dară vrășmașii Unirii totu nu s'au liniștitū, ci sub timpul guvernării Episcopului *Petru P. Aronū*, din România călugărulū *Sofronie* de nascere din *Ciōra*, comitatulū Hunedōrei, străbătēndū Polonia, Ungaria, sosesc la Oradea-mare, de aci trece la *Tirnavia*, unde în modu fictiv depune profesiunea credinței, de acolo călătorește la *Viena*, și în urmă prin *Satmămare* sosesc în Transilvania, dară aci nu se mai arată ca unitu, ci în publicu se prezintă ca vrășmașu deheratū alū Unirii combătēndu-o cu cuvintulū și cu forța.

Totu pre acelu timpū ese la ivelā unu altu vrășmaș alū Unirii, preotulū *Ioanū Molnarū* poreclitū *Tunsu* din *Sadu*, carele și din rēșunare în contra episcopului *P. Aronū* (că ilu tunsē), mai alesu pre *Murēșu* în susu din părțile Turdei publice în tîrgurū debacū în contra Unirii, făcēndū multă gâlcevā, și seducēndū pre mulți dela Unire.

Spre concilierea acestorū turburări la anulū 1751 episcopulū *Olsavszky* dela *Muncaciū*, dā pastorala sa cea frunōsă îndreptată cătră *Sătmăreni*. ³⁾

Agitările urdite prin factorii neuniților Sârbii din Bănăt, cu insistență susținute prin Români și Grecii neuniți din România și Moldova, și prin intrevenirea Rusiei (*Balomi*) nutrite, apoi amestecul nepractic și nemoderatū alū puterii civile în certele confessionale, pre lângă acestea vėduvia aprōpe de 9 anū a scaunului episcopesc alū *Făgărașului*, cērtă cea funestă între Episcopu, și călugărulū din *Blașiū* (sub *Atanasiū Rednicū*); tōte aceste au causatū, ca statulū bisericei unite din Transilvania, în decursu de vre-o 30 anū (1745—1772) să fie sguduitū. ⁴⁾

Cum a statū Unirea în părțile Ungariei pre aceste timpuri de certe și turburări religioare din Transilvania?

Legătura canonică ce esistă între biserica unită din Transilvania și părțile Ungariei, identitatea tendințelor și scopului vrășmașilor s. Uniri, atātū în Transilvania, câtū și în părțile anexate, au adusū cu sine, ca și în părțile Ungariei locuite de Români, biserica română să fie espusă la luptă și probă grea, să trecă prin aceleași sguduirī, ca și cea din Ardealu.

Archiepiscopulū *Atanasiū* deja prin scrișorea sa de dtu 20 Iul. 1701 și-a dechiaratū voința de a visitā pre Români uniți din comitatulū *Biharei* ca pre unū supuși și tinerorū de jurisdicțiunea Archiepiscopului unitū din Transilvania. Cu tōte acestea pre acei

¹⁾ *Basilovics* o. c. P. III. c. V. § IV. pag. 47. La anulū 1751 acelu episcopu a visitatū parochiile gr. catolice din părțile sătmărene avēndū cu sine pre alumnulū romānu *Moise Dragoșu* despre care într'o epistolă din *Săuila* de dtu 17 Iulie 1751 adresată de acelu Episcopu Vicariulū sēu din *Poșonū* dice: „*Varadinensis alumnus mecum circuit, ex quo emolumentum est quod valachis dictatum sibi discursum proponit, alias bonus et pacatus vir.*” O. c. Pars. III. c. VII §. 1. pag. 81. În Sept. alū an. 1751 la cererea Comitelū *Franciscū Károlyi* partinitorū alū uniților prin episcopulū *Olsavszky* în biserica rutēnă din *Cărciu-mare* (Ctutulū Satu mare) s'a hirotonitū de Episcopū *Palkovics* episcopulū *Șvidaițului*.

²⁾ *Basilovics* dice, că: în Transilvania s'ar fi desunită 60,000 suflete, atribuindū acēsta într'alte temerilū Românilorū de a fi supuși episcopului de ritū latinū. O. c. pars. IV. c. X. §. III. p. 41.

romāni uniți și după denumirea lui *Atanasiū* îi vedemū stāndū sub jurisdicțiunea directă a episcopilorū latinū din *Oradea-mare*.

Romāni uniți din comitatulū *Biharei* pre la anulū 1724 și 1727 erau espuși pericolulū de defectionare. Instigările au eșitū și s'au nutritū prin Episcopulū neunitū din *Aradū* *Vincențiu Nenadoviciū* recte *Popoviciū*, care folosindu-se de diferența escatā între Episcopulū latinū din *Oradea-mare* și între poporulū unitū pentru incassarea decimelorū, ține adunări în *Secădale* (1724) și în *Székalló* (1727) și îndemnā pre uniți a se lăpēdā de Unire. ⁵⁾ E dreptū că acēsta nu i-a succesū deplinū, dară episcopulū gr. or. sârbii nu încetară a-și urmă cu tenacitate realizarea tendinței și dorinței lorū de a vedē desuniți pre cei uniți, de unde a urmatū că între anii 1742—1746, precum în Transilvania, așa și în părțile *Biharei* se întimplară multe defectionări dela Unire.

Pentru ca tendințele greco-orientalilorū celū puținū în parte să se paralizese, episcopii latinū de *Oradea-mare* *Nicol. Csáky* și comitele *Paulū Forgách*, siliți de împerejurări compuseră, ca pentru provederea treburilor religioare ale bisericei unite să se constituie unu episcopu unitū, ceea ce s'a și făcutū la anulū 1748 în persōna lui *Melețiu Covaciū*. ⁶⁾

Prin acēstā dispusēțiune însă Romāni uniți totū nu se simțirā încă îndestulați, ci parte, că au fostū apesați prin sarcina decimelorū pretinse prin episcopulū latinū, parte că observară, cumcă episcopulū datū lorū este numai vicariū supușu episcopului latinū, și așa se temeāu ca nu cumva prin mijlocirea acelu vicariū să se bage în biserica română ritulū și rinduelele bisericei apusene, totū se mai înstrăinaū dela Unirea mai înainte acceptată.

Episcopulū gr. or. sârbescū dela *Aradū* cu numele *Sinesiu Zsivanoviciū*, binecunoscēndū dispusēțiunile și aplicările poporului romānu, precum și tenacitatea aceluia față de aședămintele bisericei sale de ritū orientālū, nu mai puținū și relațiunile nepactnice ale bisericei unite din Transilvania, se și folosi de ocaziune binevenită spre a torturā și desmintā pre poporulū unitū. Decī ce face?

Căștigā cesiune dela Curte, ca să pōtā visitā Diecesa sa. Pre urma acēstei cesiuni, întāiu la anulū 1751, ⁷⁾ decī dreptū pre acelu timpū cândū patriarculū sârbescū dela *Carlovețu* provōcă pre *Transilvaneni*, ca prin mijlocirea acelu Archiepiscopulū să ceră a li-se da episcopu gr. or., visitēzā părțile ungurene din comitatulū *Biharei*, ⁸⁾ apoi la an. 1753, mai alesū în districtele „*Lakság*”, „*Berettyó*” și „*Beszeretce*”, cari prin decret. II. Art. 85 din 1823, prin regele *Carolū III* „pro juris et justitiae esigentia” se asfringū la solvirea decimelorū la Episcopulū latinū *Benkó Milco* trimite ca misionarū pre vicariulū *Lazar*, și desmintāndū pre poporū dela Unire, face ca mulți preoți uniți să fie chiar alungați din parochiile prin dînșii păstorite. ⁹⁾

Acestorū agitări, cu succesū croite și nutrite, este de a se ascrie, că în părțile *Biharei* între anii 1750—1753 marea parte a poporului mai înainte unitū, părăsesc Unirea. În ce mēsurā s'a întimplatū acēsta, se pōte cunoșce din rezultatulū lucrării și constatării efectuate prin o comisiune esmisă pentru investigarea certelorū confessionale. Comisiunea aceea a lucratū mai în decursu de 4 anū, și abia la anulū 1759 și-a finitū lucrările sale, rezultatulū cărorā a fostū, că din mulțimea mare mai înainte unită abia s'au aflatū 8 parochii rēmase unite, în cari capaci de santele sacramente au fostū 1952 suflete,

¹⁾ *Aloys Kereszturi* o. c. Pars. III. pag. 118; *Ardeleanu* o. c. Pars. II. p. 24.

²⁾ *Ant. Ganoczy* o. c. Pars. II. p. 436., 457 seg.

³⁾ Vacanța în Transilvania.

⁴⁾ *Saguna* o. c. Part. 2. pag. 226.

⁵⁾ Cfr. *Ganoczy* o. c. Pars. II. pag. 457.

ără necapace 823, saū cu totul unite 2775 suflete.¹⁾

La acest rezultat pentru biserica unită nefavoritoră multă a contribuit de o parte procedura indiferentă a episcopilor latini dela Oradea-mare, cari au neglesit instruirea și îndreptarea poporului unită, ără de altă parte ținuta ostilă a acelor episcopi dovedită față de acea tendință a Vicarului episcopesc unită, acea dorință și cerere a poporului și clerului unită independent de episcopul latin, provădit cu consistoriu, cu seminar pentru creșterea clericilor, și a pruncilor, și cu o mănăstire pentru călugări basilici.

Aprópe 20 de ani s'a luptat episcopul, clerul și poporul unită din Biharea, până ce în urmă, mai virtos la insistența curții împărătesci, la an. 1777 s'a realizat dorința și cererea acelor, înființându și canonisându-se episcopia unită a Românilor din Oradea-mare.²⁾

(Va urma.)

Vezi nas.

Istorisire de Nic. T. Zorilă

(Continuare.)

În acest minut Dapix, care vine înainte, ajunge cu o mică făclie la capătul treptelor.

După el vine Vezi nas, apoi îndată cinci lănceri de statură uriașe.

La vederea celor întâmplare un val de sânge se sue în fața lui Dapix. Ca și când ar visă, începe a se freca la ochi. Apoi ca un nebun se repede cu sabia scosă spre cei patru soldați rămași în viață, răcnind:

„Mișelor! Ce s'a întâmplat aici?“ — Răspundeți, căci de nu, vă voi tăia în mi de bucăți!“

Apoi întorcându-se spre Vezi nas:

„Generalul meu! Sórtea cea atât de contrară ne-a răpit și această ultimă speranță de scăpare. O Zamolxe! unde ești? Ne-ai părăsit, ne-ai părăsit!“

Și scăpând sabia din mână își lipsește fața de zidul cel rece, și două șiróe de lacrimi inundă obrazul credinciosului căpitan.

O tăcere lungă și adâncă urmăze.

„Precum vedă,“ dice în fine Vezi nas, „aceștia s'au otrăvit. Veninul însă nu le-a ajuns la toți. Soldați, dela aceștia nu avem ce afla. Străpungeți-i! Pre Longinus și pre acest căpitan îi duceți pre locul, unde ați diminetă a fost sfatul de război. Dapix! mergem la ceilalți prinsonieri, să vedem acolo ce vom isprăvi. Haide.“

După ce au ajuns în coridor, Vezi nas continuă:

„După tóte câte le-am vădit ați diminetă de pre ziduri, putem fi siguri, că cetatea noastră mâne va vedé cea de pre urmă dată răsărirea sórelui. La nópte acată de două lemne înalte pre ziduri pre cei doi morți, ca să se potă vedé de departe. — Cred că în rēvărșatul zilei inimicii vor începe lupta. Vădend cadavrul lui Longinus și alú căpitanului pre ziduri speru, că ai nostri vor căpeta mai mare curaj, ér inimicii se vor mai descuraja. Să vedem

acum, ce face Duras cu conșoții săi. Este o vreme îndelungată, de când nu i-am mai vădit.“

„Pre ușa acésta intrăm în temnița lor. Totu așa trepte înguste ne conduc în jos,“ dice Dapix apucându înainte cu făclia arsă de jumătate.

Duras, Ziraxis și căpitanul cel cu voce dură stau legați unul lângă altul cu lanțuri tari.

La dreapta și la stînga în depărtare de dece pași una de alta, sunt grupe de câte trei conjurați.

Când Dapix cu ajutorul lui Cotiso i-a surprins durmind, mulți la sgomotul ce-l făceau cu rumperea ușilor, au sărit din așternut voindu a striga după ajutor și a fugi. Cursa a fost așa de bine întinsă, încât toți au fost prinși fără ceva strigat după ajutor.

Fómea și suferințele cele multe i-a îmbetrănit și slăbit pre toți. De starea evenimentelor nu se mai aude nimica la ei.

Păzitorul — un om prea tăcut — nu răspunde la întrebările, ce prinsonierii îi adresază.

O singură dată, vădend că Duras n'a atins pânea cea tare ca pétra, l'a întrebat:

„Ești dóra bolnav?“

Părendu-i rău și de aceste trei cuvinte eși repede și nu mai grăi o vorbă.

„Afarisitul acesta,“ dicea atunci căpitanul cu voce dură, „parcă nu are limbă ca alți ómeni. De voi fi vré-o dată liber, cel dintăi lucru-mi va fi că-l voi înveta să vorbească. Miserabilul!“

Și lovind cu pumnul în pãrete face de zurăie lanțurile.

„Nu te supera pre el, căpitane,“ dice Ziraxis, „póte are poruncă de a face așa, și el nu face alta decât își împlinește dorința față de mai marii săi.“

„Pre lângă aceea este și om fricos,“ dice Duras. „Nu văduși mai înainte, când ne anunță spionul de Dapix venirea generalului Vezi nas, cum se lingușă căciulindu-se înaintea lui. Mai că nu l-a sărutat urma unde a călcat.“

„Óre ce voesce generalul să vorbească cu noi?“ întrebă căpitanul cel cu voce dură.

„Pentru noi se póte că ceva îmbucurător,“ răspunde un căpitan din a treia grupă.

„Din ce poți presupune așa ceva?“ întrebă un alt căpitan din alú doilea grup.

„N'ai băgat de sémă,“ îi răspunde cel întrebat, „când a intrat, ce față urită a făcut? Parcă numai de silă a vorbit.“

„Ce e drept, eu fiind întors cu spatele cătră voi nu l'am putut vedé, dar din voce-i iritată am observat o luptă sufletescă. De sigur că nu póte uita prăpastia în care l'a aruncat Ziraxis.“

„Tăcere!“ dice Duras. „Audiți sgomotul? Vin. Vom vedé ce voesce. Dóra ne vor spune sentința de mórte. Fiți cu toți decisi. Eă vorbesc în numele tuturor. Ceva imi spune, că acum se va hotări sórtea noastră.“

(Va urma.)

Bibliografie.

Mitropolitul Dr. Ioan Vancea de Buteasa. *Schiță biografică.* Blăși 1890. 8° mică. Prețul 10 cr. Venitul curat este destinat pentru internatul de fete din Blăși. Recomandăm lăfirea acestei prea interesante scrieri în cercuri cât se póte mai întinse.

Programa Gimnasiului superior gr. cat. și a școlilor normale din Belușt pre anul scol. 1891/2, redactată de Ioan Buteanu, director și profesor p. o., cuprinde: I. *Puterea părintescă la Roman* (patria petestas apud Romanos) de Georgiu Papp (p. 3—29). În elaboratul acesta se arată: 1. ce trebuie să înțelegem sub cuvintul „familie“, 2. cine a fost considerat ca părinte de familie, și 3. de cari drepturi se bucurase „părintele“ fiesce cărei familii Romane. II. *Deschiderea „Internatului Pavelianu“ gr. cat. de Belușt.* După o schiță geografică despre: Ungaria proprie, comitatul Bihorul și opidul Belușt, se descriu instituturile culturale gr. cat. din Belușt și se publică statutele „Internatului Pavelianu“. III. Se continuă „Seria tinerilor înmatriculați la Gimnasiul gr. cat. de Belușt dela întemeierea lui“. IV. *Raportul despre activitatea și starea societății de lectură a tinerimii studioase pre anul scol. 1891/2,* din care se vede, că societatea dispune de 296 opuri în 350 tomuri și de 711 fl. 15 cr. v. a. V. *Acte mai însemnate din anul scol. 1891/2 referitoare la gimnasiu.* VI. *Planul de învățământ.* VII. *Beneficiați:* A) Cu stipendiu au fost 12 studenți. B) Din fundațiunea de pâne Vulcaniană s'au împărțit 51 gimnasiști. C) Din fundațiunea de pâne Zsiga-énd s'a dat 8 studenți. D) *Dela solvirea didacturii* scutiți au fost pentru câte un semestru 30, ără pentru amindoué semestre 42 studenți. E) Ca premii s'au împărțit mai multe cărți. VIII. *Esamenele de maturitate.* IX. *Augmentul medicilor de învățământ.* X. *Date la istoria anului scol. 1891/2.* S'au înmatriculat 317 școlari, până la finea anului au rămas 300. Gimnasiul a fost vizitat la 30 Oct. 1891 și 22 Iun. a. c. de cătră Escelența S'a P. S. D. Patron Mihail Pavelu, ără din 5—9 Mai a. c. de cătră Directorul superior Al. Kucsz. Anul scol. s'a închiat în 26 Iunie. La gimnasiu au funcționat 1 director și 12 profesori pentru studiile ordinare. Progresul studenților în studii: eminenți 22, cu succes bun 70, cu suficiente 149, cu nesuficiente din un obiect 36, cu nesuficiente din mai multe obiecte 17. — *La școla normală* au funcționat un director și trei profesori. Elevi au fost 77.

Diverse.

Simplicitate la curtea unui împărat.

Împăratul Carol V, despre care se scie, că la bătrânețe a renunțat la tron și s'a retras în o mănăstire, unde se ocupă cu facerea de orológe, spun cronicile contimporane, că iubiá foarte mult simplitatea, mai ales la masă. Punctul la 11 ore a. m. prânziá, ără la 7 ore séra ciná. În decursul mesei domniá liniște, nimeni nu ără îndreptătit să vorbească neprovocat de împăratul, numai confesarul dînsului cetia câte o secțiune din S. Scripturá, ca nu numai trupul, ci și sufletul să-și primescă nutremitul său. La 9 ore séra toți trebuia să fie culcați în curte. Ce simplitate patriarhală, ce contrast plausibil față cu frivolitatea, ce domnesce nu numai la unele curți, ci și la casele multor privați.

Civilizațiunea europeană pentru locuitorii celorlalte părți ale pământului în cele mai multe casuri este un venin distrugător. În America dispar indigenii în proporțiunea, în care se înmulțesc Europeanii colonizați acolo. Guvernul engles voesce acum să civilizeze pre supușii din Guinea-nouă, dară nu prin colonizarea Europeanilor printre dîșii, ca să nu se inficizeze de viciile societății noastre moderne, ce se pretinde civilizată, ci prin misionarii, cari duc cu sine din Europa și propagă numai ce-i bun din cultura europeană.

Dr. Sterie N. Ciurcu

Viena, IX Felikangasse 10.

Cabinetul de consultațiune cu celebritățile medicale și cu specialiștii dela facultatea de medicină din Viena.

Consultațiuni și prin corespondință.

¹⁾ Ardeleanu o. c. Partea II. pag. 30; Basilovics o. c. P. IV. c. X. §. III. p. 41. dice că „metu subjectionis Ritus Graeci Ritui Latino sentit dolorem vix unquam leniendum Magno-Varadinum, quod ex multis millibus animarum sacrae Unionis perexiguum manipulum lacrymabundis conducatur oculis.“ ără în părțile Sătmărene în restimp de 1/2, anu prin sfătnirea lui Sofroniu, care a escitată acea temere, au deficiat ca la 11 mil de suflete.

²⁾ Înființarea episcopiei gr. cat. din Oradea-mare s'a decis în Congregațiunea Consistor. potif. în 9 Aprilie 1777. Basiloviciu o. c. Pars. IV. c. XX p. 106.

Economie.

Conservarea ouălor preste vară se poate face în două moduri, anume: pre fundul unei lade se presară un strat fin de cenușe, pre care se aședă ouăle fără a se atinge unului de altul apoi se acoperă bine cu cenușe. Pre cenușa acesta ăra se potă aședă ouă și coperi până ce se umple lada; lucrul principal e, ca ouăle să fie bine acoperite și să nu se atingă unului de altul. Se mai potă conserva ouăle și prin aceea, că se pună în lapte de vară solvit în apă sărată.

Culesul pómelor e consultă să se facă dimineața înainte de răsărirea sórelui, și apoi să se așede pómee culesse într'un loc răcoros; culegerea să se întimple cu mâna și să nu se scuture pomii ori bată cu par. Ast-fel culesse pómee își păstrează timp mai îndelungat gustul. Pomii prea încărcăți să se proptescă, ca să nu se desbiue.

Revista comercială a săptămănei.

Timpul în decursul săptămănei a fost ploios și cam rece. Pre unele locuri ploile au împedat seceratul și căratul cerealelor. Recolta preste tot nu-i așa favorabilă precum s'a sperat, holdele mai pretotindenea au fost pălite. Grindina din săptămănele trecute încă a causat daune enorme în multe locuri.

Tîrgul de bucate din Budapesta. Mișcarea comercială a fost mai viuă decât în săptămănele precedente, prețurile bucatelor cu tóte acestea au rămas mai totu celea de mai înainte. *Grâu vechi* a sosit puțin în piață, dar s'a vîndut mai mult din magazine, grăul cel nou a fost puțin cercat. S'a vîndut cam 14.000 de măji m. cu fl. 8.20—8.90. *Sécara* a fost mai numai de cea nouă. S'a cumpărat preste 20.000 măji m. mai ales pentru esport, maja m. cu fl. 6.80—7.55, după calitate. *Ovės* a fost puțin, din care causă prețul i-s'a ridicat cu 20—25 cr. Circulațiunea săptămănală a fost de 4000 măji m. plătindu-se cu fl. 5.60—5.90. *Cucuruz* s'a vîndut cam 21000 măji m. cu fl. 4.75—4.88.

Tîrgul de rimători dela Steinbruch a fost favorabil mai ales pentru marfa țerenescă. S'a plătit pentru rimători un-

guresci aleși, grei de 320—380 kg. 46—46 $\frac{1}{2}$ cr., *bétrani* mai grei de 300 kg. 43 $\frac{1}{2}$ —44 $\frac{1}{2}$ cr., mară țerenescă 46—49 cr., *sérbesci* 46—47 cr. la kg. curat. Au fost în tîrg în decursul săptămănei 165.126, s'a vîndut 14.094, au rămas 151.052.

Editor și redactor răspundător:

Dr. Vasiliu Hossu.

Nr. 334—1892.

(21) 1—1

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învățător la școla reuniunii grănițesci din *Viștea inferioară* eventual și din *Voila*, ambele în comitatul Făgărașului, pre lângă un salariu anual de 300 fl. v. a. apoi cuartir în edificiul școlii și lemnele de foc necesare, prin acesta cu terminul până la 12 August st. n. a. c. se escrie concurs.

Reflectantele au să-și trimită suplicele instruate cu tóte documentele prescise de lege la:

Comitetul administrativ de fondul și școlele de reuniune a foștilor grănițeri din regimentul român I.

Sibiú, în 25 Iulie 1892.

Nr. 2877—1892.

(22) 1—3

Escriere de concurs.

Prin acesta se escrie concurs la un stipendiu de 300 fl. v. a. din fundațiunea *fericitului Ioan Daniel (Dănuțiu) de Ferșigü*, cu terminul de 25 August st. n. inclusive a. c. și pre lângă următoarele condițiuni:

1. La acest stipendiu potă concurge numai tineri români greco-catolici.

2. Dintre concurenți voră avé preferință cei înruțiți cu fericitul Fundator, dar și dintre aceștia se voră considera în prima linie acei școlari, cari voră puté dovedi, că sunt în legătură de consăngenitate cu Fundatorul ori după tatăl acestuia *Vasilica Dănuțiu* din *Ferșigü*, ori după mama lui *Maria Buteanu* din *Șomcuta-mare*.

3. Concurenții trebuie să dovedescă, că au plinit cel puțin anul al 10-lea de etate, și că în anul școlastic expirat 1891/2

au obținut din studii cel puțin calculul general de „bun“, ăra din purtarea morală nota de cel puțin „legală“.

4. Cererile concursuale provădate cu carte de botez, testimoni școlastic, atestat medical, atestat despre averea și relațiunile familiare ale suplicantului, întărit de auctoritatea politică concernată, și eventual și cu atestat despre legătura de consăngenitate cu Fundatorul, au să se așternă la subscrisul Consistorului până la terminul indicat. Cererile sosite mai târziu nu se voră luă în considerațiune.

Blașiu, în 26 Iulie 1892.

Consistorul archidieceșan de A. Iulia și Făgăraș.

172/1892.

(19) 3—3

Concurs.

Pentru anul școlastic 1892/3 suntă a se ocupa 14 stipendii de 50 fl. menite pentru eleve de părinți mai lipsiți de mijloce, cari voră fi adăpostite în internatul împreunat cu școla civilă de fete a Asociațiunii transilvane. Dece (10) din aceste stipendii s'au creat din suma de 500 fl. v. a. votată Asociațiunii transilvane în scopul arătat de onorata adunare generală din anul acesta a institutului de credit și economie „*Albina*“ în Sibiú, ăra patru (4) din suma de 200 fl. donată Asociațiunii, după cum arată concludul comitetului subsămnat dela 20 Iunie 1891 Nr. prot. 89, de dl. *Dr. Aureliu Maniu*, notar public reg. în Oravița.

Pentru ocuparea acestor stipendii se escrie concurs, cu terminul până la 15 August n. 1892.

Cererile au a se înaintă „Comitetului Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român în Sibiú“; la acelea suntă a se acude:

a) Carte de botez în original s'au în copie legalisată;

b) Testimoniul școlastic de pre semestrul II al anului școlastic 1891/2;

c) Atestat despre condițiunea și starea materială a părinților.

Sibiú, în 12 Iulie 1892.

Președintele Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român:

G. Barițiu,
președinte.

Dr. I. Crișianț,
secretar II.

Fundată în an.
1858.

FRANCISCU WALSER

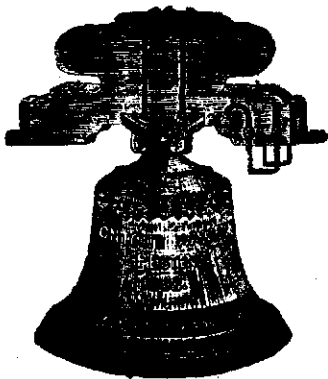
Liferant de curte
al Altei Sale
Imp. și reg. Archiducele Iosif.

proprietarul primei fabrici ungare de mașine și reanșite de pompieri, turnătorii de clopote și metal

Budapesta, VII, strada Rottenbiller, Nr. 66

recomandă atențiunei preșonorațiilor domni preot

TURNATORIA SA DE CLOPOTE

(4) 29—52

în care se fabrică atât grupuri cât și clopote singurate: cu scaune de fier patentate și cu chivere (córne) scutite de frecare. Fabrica a liferat dela întemeierea sa 1800 clopote mari de metal, într'altel și cel dela metropola din Bucuresci în greutate de 8000 kilograme.

Se află umblătoare scutite de miros, aranjamente pentru băi, conducte pentru apă și pompe pentru fântăni.

Preliminare de spese și Preț-couranturi se trimită la cerere gratuit și franco.

Distins în anul 1885 la esposițiunea regnicolară din Budapesta pentru lucru escelent, progres și capacitate de concurență cu diploma cea mare de onore.

JOSIFU GAVORA (1) 13—26

distins cu medalia espositională cea mare pentru lucru escelent și gust bun la esposițiunea regnicolară din Budapesta în a. 1885.

Budapesta, IV, strada Vașului Nr. 17

Recomandă cu prețuri de cele mai convenabile și în esecutare cât se poate mai frumoasă obiecte de lipsă

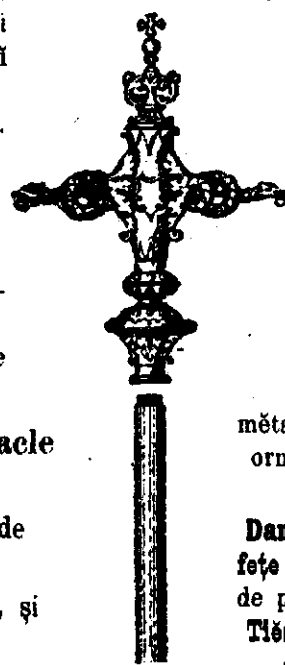
pentru ajustarea bisericelor, și anume:

Felone preotesci și stichare diaconesci
Flamure pentru biserică și reuniuni.
Flamure pentru reuniuni de pompieri, de școlari, reuniuni bisericesci, reuniuni industriale, de cântări și de pompe funebre.

Candelabre, racle și potire, luminarie de parete și de altariu, și candel.

Acurătatea mea o potă dovedi cu sute de epistole recunoscătoare.

Escrie de preșar și preliminar de spese trimită la cerere franco.

Primescă și efep-tuiescă ieftin repararea vestmintelor bisericesci, intrargintarea și intraurirea de potire, racle, candel și luminarie de altariu.

Mare asortiment de brodării de aur, de argint și de mătășă, precum și de ornaturi bisericesci brodate

Dantele bisericesci, fețe de altariu, cruci de parete și de școlă. Tășături bisericesci, damasturi etc.